

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUM OPȚIONAL PENTRU LICEU

Titlul disciplinei: SĂ NE CUNOAȘTEM MAI BINE. Educație interculturală pentru înțelegerea alterității prin intermediul literaturii etniilor conlocuitoare în Republica Moldova (română, ucraineană, rusă, găgăuză și bulgară)

Aria Curriculară: DISCIPLINE SOCIOUMANISTICE

**Chișinău
2015**

CENTRUL EDUCAȚIONAL PRO DIDACTICA

Autori:

Viorica Goraș-Postică, dr. hab. conf. univ.

Tatiana Cartaleanu,, dr. conf. univ.

Olga Cosovan, dr. conf. univ.

Loretta Handrabura, dr. conf. univ.

Rima Bezedo

PRELIMINARII

Concepția actualei discipline se edifică pe cultivarea toleranței și a respectului reciproc între reprezentanții diferitelor etnii, prin învățământul liceal și prin pregătirea pedagogică a studenților de la colegiile pedagogice și universități. Cursul include studiul de texte relevante pentru cultura și literatura etniilor conlocuitoare pe teritoriul Republicii Moldova (română, rusă, ucraineană, bulgară, găgăuză), conceput ca unul transdisciplinar de istorie – geografie – antropologie culturală – entografie – folcloristică – literatură. În acest context, competența interculturală este cea de bază, iar obiectivele cognitive vor viza, în principal, informarea asupra specificului cultural al fiecărei dintre etniile menționate, în timp ce obiectivele atitudinale vor modela comportamentul tolerant și deschis față de cunoașterea și interacțiunea cu semenii, care sunt de altă cultură, etnie, religie, vorbesc altă limbă, dar sunt locuiesc împreună în aceeași comunitate, fiind cetățeni ai Republicii Moldova.

În contextul postmodern, competența interculturală se impune prin necesitate și actualitate pentru cetățeanul fiecărei țări în parte, dar și pentru cetățenii Europei și ai întregului mapamond, în general, de vreme ce procesul de mondializare și globalizare se află în plină expansiune. Conștienți într-o măsură mai mare sau mai mică de acest fenomen, copiii noștri urmează să fie îndrumați cu grijă, în vederea achiziționării de cunoștințe vaste și funcționale despre cultura națională și universală, în sensul cel mai larg al cuvântului, să încerce experiențe multiple de învățare formativă pentru dobândirea de abilități și, în același timp, să își poată forma atitudini corecte, deschidere și disponibilitate de comunicare și interacțiune civilizată cu orice om de pe planetă, inclusiv cu cel de alături cu el, să poată coopera cu acesta pentru a soluționa diferite probleme comune.

Toate ariile curriculare actuale și cele viitoare din palmaresul curricular vor avea în vizor educația interculturală, cu avantajele și problemele inerente ce le impune, de aceea cadrele didactice de la toate treptele de școlaritate vor avea nevoie de pregătire continuă în domeniu, de sensibilizare și orientare adecvată. Deși aceste deziderate nu sînt deloc noi pentru realitatea noastră, vom propune câteva demersuri didactice și culturale, posibile de extrapolat la *n* contexte educaționale.

Înscriindu-se în aria competențelor sociale și civice, alături de cele personale, și interpersonale, competența interculturală include toate formele de comportament care permit fiecărei persoane să participe în mod eficace și constructiv la viața socială și profesională, fiind legată în mod direct de bunăstarea personală și socială. Aceste competențe se referă la promovarea cetățeniei

democratice, precum și la utilizarea cunoștințelor, deprinderilor, valorilor și atitudinilor necesare pentru a promova incluziunea, justiția și dezvoltarea durabilă, respectând toate drepturile omului și libertățile fundamentale.

Așa cum s-a stipulat în actele normative recente, elevii trebuie să facă față în mod activ caracterului multietnic și multicultural al societății moldovenești și se pot raporta într-o manieră constructivă și pozitivă diversității culturale; să manifeste respect pentru drepturile lor și ale celorlalți, indiferent de etnicitatea, limba, cultura, religia, genul, vârsta, backgroundul social și cultural, sau statutul social al acestora; să respecte credințele sociale și culturale ale celorlalți, respinge orice tip de intoleranță, extremism și rasism; să demonstreze responsabilitate pentru sine și cei din jur, pentru societate și mediu; să exercite în mod activ și responsabil drepturile proprii, care respectă drepturile celorlalți; să prețuiască diversitatea, să demonstreze toleranță, respect și atitudine incluzivă; să practice și să promoveze valorile umane și principiile în viața cotidiană (respectul demnității personale; lupta împotriva prejudecăților și a discriminării de orice tip, împotriva sărăciei și marginalizării; promovarea egalității de gen etc.).

Obiectivul specific nr. 9: Dezvoltarea relațiilor internaționale și promovarea politicilor interculturale în educație din Strategia sectorială 2020 (pag. 31) se conțin următoarele orientări strategice:

- (i) racordarea la valorile și standardele educaționale europene;
- (ii) promovarea standardelor și a experienței internaționale avansate în domeniul educației polilingve și multiculturale;
- (iii) crearea mecanismelor de parteneriat cu structurile respective la nivel internațional;
- (iv) promovarea educației interculturale la toate nivelele sistemului de învățământ;
- (v) crearea cadrului legal cu privire la realizarea reformelor internaționale în domeniul educațional;
- (vi) integrarea socio-lingvistică a elevilor se studiază în instituțiile de învățământ cu instruire în limba rusă, prin extinderea numărului de discipline școlare în limba română.

În articolul 6 din Codul Educației al Republicii Moldova "Principiile fundamentale ale educației", regăsim: a) realizarea dreptului la educație, fără nicio deosebire de rasă, culoare, sex, vârstă, stare a sănătății, limbă, convingere religioasă, opinii politice sau de alt tip, naționalitate, origine socială sau apartenență etnici, situație materială și proprietate etc.... și j) interculturalitatea și garanția identității etnice și culturale.

Competența interculturală se formează prin toate dimensiunile educației, inclusiv prin intermediul noilor educații, care răspund în mod prompt la necesitățile lumii contemporane.

Palierile disciplinare/curriculare pe care se realizează propriu-zis educația interculturală, avînd ca finalitate competența vizată, sînt variate, inclusiv educația lingvistică și literară, educația civică, educația religioasă, educația morală etc.

Avînd la bază educarea toleranței, de ordin cultural, etnic, lingvistic, social, confesional etc. educația interculturală se desfășoară pe tot parcursul

REPERE CONCEPTUALE ALE DISCIPLINEI

Ritmul alert al vieții, exigențele tot mai variate și mai noi cărora trebuie să le facem față, frecvențele întîlniri cu noul, reclamă de la noi mai multă flexibilitate, adaptabilitate și perseverență pentru integrarea în fluxul tumultuos al schimbării. Pentru ca individul să supraviețuiască într-o lume în plină schimbare, este necesar să fie abandonată închiderea și să fie acceptate provocările deschiderii, conștientizării, implicării în societatea contemporană pluriculturală. Întîlnirea reală sau virtuală a culturilor diferite aduce în prim-plan necesitatea restructurării educației din perspectiva diversității. În același timp, diversitatea, ca problemă pentru societate, este considerată drept promotor al creativității educaționale. Astfel, interculturalitatea poate reprezenta pentru educator o resursă prețioasă ce poate fi valorificată în procesul de învățămînt și nu o problemă în plus (Maria Doina Văduva, 2001). Educația pentru valori multiple, pentru diversitate și alteritate necesită redefinirea unor concepte ale învățămîntului și, mai ales, necesitatea formării profesorilor din perspectiva de moderator și modelator al comunicării interculturale. Educația interculturală este, în fapt, o educație a relațiilor interpersonale care implică membri ai unor culturi diferite.

Cine spune intercultural spune, în mod necesar, sensul plinar al prefixului „ inter” : *interacțiune, schimb, deschidere, reciprocitate, solidaritate obiectivă*. De asemenea, dînd deplinul sens al cuvîntului „ cultură” : recunoașterea valorilor, a modurilor de viață, a reprezentărilor simbolice la care se raportează ființele umane, indivizi sau societăți, în interacțiunea lor cu altul și în înțelegerea lumii, recunoașterea importanței lor, recunoașterea interacțiunilor care intervin simultan între multiple registre ale aceleiași culturi și între diferite culturi” (Rey, 1984). Dacă vrem să construim o lume viabilă, nu avem decît o singură soluție: să trecem de la o lume „ mono” la o logică a lui „ inter” (Rey, 1996).

Obiectivele educației interculturale sînt:

- Creșterea eficienței relațiilor interculturale, mărirea gradului de deschidere, de toleranță, de acceptare a *celuilalt* care este „diferit” (Tudor Cozma, 2001);

- Pregătirea ființei umane pentru a trăi diversitatea ca un fapt cotidian, a-l considera natural și, evident, a-l putea repera și explica;
- Educarea atitudinii față de diversitate pentru a nu o percepe și trăi ca o amenințare sau un șoc, ci ca sursă de interes și dezvoltare;
- Exersarea capacității de relaționare, reciproc avantajoasă, în cadrul diversității umane (Fourier, Vermer, 1994, p. 135)

Competența interculturală este rezultatul unui proces de învățare. Ea tinde către două obiective: lărgirea capacității de percepție pentru tot ceea ce este străin. Această capacitate presupune ca noi să fim capabili a ne interoga certitudinile proprii și a trăi insecuritatea ce rezultă din faptul că nu putem interpreta ceea ce este străin cu grilele de lectură prestabilite. Situațiile ambivalențe angajează stări de insecuritate Pentru că nu putem răspunde stimulilor externi prin reacții obișnuite. E de dorit ca prin educație să favorizăm astfel de deschideri și să le convertim în ceva fecund; capacitatea de a-l accepta pe altul ca fiind altceva. în întâlnirea cu străinii sînt două moduri eronate de a reacționa: primul mod constă în a nega diferența și a refuza acomodarea cu altul; al doilea mod constă în a-l recepta pe altul ca pe ceva negativ, a-l percepe cu dușmănie, temere sau agresivitate.

COMPETENȚE CHEIE/TRANSVERSALE DEZVOLTATE ÎN CADRUL DISCIPLINEI

1. **Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori);**
2. Competențe interpersonale, civice, morale
3. Competențe de autocunoaștere și autorealizare
4. Competența de învățare în limba maternă
5. Competența de a învăța să înveți
6. Competența acțional-strategică

COMPETENȚA GENERALĂ: COMPETENȚA INTERCULTURALĂ, care incumbă trei dimensiuni: **competența cognitivă** (capacitatea de a cunoaște cultura și limba celui cu care se intră în contact, istoria, instituțiile, concepțiile asupra lumii, credințele, moravurile, normele, regulile de relaționare...), **competența afectivă** (disponibilitatea de adaptare interculturală prin probarea capacităților emoționale și motivaționale, de a empatiza) și **competența operațională** (capacitatea de a te comporta într-un anumit fel, de a experimenta conduite interculturale pozitive, de a combina conduitele verbale și nonverbale etc.)

OBIECTIVE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI:

Atitudinale

- Să conștientizeze identitatea de sine în raport cu identitatea celuilalt, acceptând diferențele ce singularizează etnia;
- Să-și formeze o atitudine tolerantă și respect față de cultura, limba, tradițiile altora;
- Să manifeste interes și respect pentru cultura altor etnii;
- Să perceapă limba fiecărei etnii ca pe o formă de existență a identității și ca pe o valoare prioritară;
- Să recunoască rolul limbii române ca mijloc de integrare socială în R. Moldova;
- Să se îmbogățească spiritual și comportamental din diversitatea altor culturi;
- Să aprecieze valorile altora, apropiindu-și-le;
- Să se perceapă pe sine ca parte a unei comunități multiculturale;
- Să fie asertiv în raport cu Celălalt;
- Să manifeste atitudine civică activă și corectă în conviețuirea și cooperarea cu cetățenii R. Moldova, care au origine etnică diferită.

Formative

- Să raporteze propriile valori spirituale la cele naționale și general-umane;
- Să stabilească similitudini și diferențe între etnologia culturii pe care o reprezintă și a altor culturi;
- Să interpreteze texte din perspectivă multiculturală;
- Să-și sistematizeze cunoștințele achiziționate despre etniile conlocuitoare în Republica Moldova;
- Să producă judecăți de valoare privind conviețuirea pașnică și civilizată într-o comunitate / societate;
- Să-și dezvolte cultura civică în calitate de cetățean al R. Moldova în baza valorilor comune ale reprezentanților diferitelor etnii ;
- Să-și formeze abilități de integrare socială.

Cognitive

- Să cunoască identitatea culturală a etniilor conlocuitoare;
- Să se familiarizeze cu tradițiile și valorile spirituale ale altor etnii, raportându-le la ale sale proprii;

- Să posede informații relevante despre etniile conlocuitoare / personalitățile marcante ale etniilor conlocuitoare;
- Să cunoască scriitorii și textele relevante din literatura etniilor conlocuitoare în R. Moldova.

CONȚINUTURI RECOMANDATE

1. Conceptul cursului: Curriculumul și finalitățile sale educaționale. Noțiunile-cheie ale disciplinei opționale
2. Probleme psihologice ale educării / promovării toleranței interetnice / ale educației pentru alteritate
3. Modulul tematic *Valori materiale și spirituale*. Motive și probleme
4. Modulul tematic *Casa, familia*: repere conceptuale comune
5. Prezentarea interactivă a capitolelor manualului „Să ne cunoaștem mai bine” și a literaturilor autohtone
6. Structurarea metodică a manualului: cadrul LSDGC: Evocare - realizare a sensului – reflecție – extensie

Notă: Lista de texte la fiecare capitol se dă în tabelul din anexă

SUGESTII METODOLOGICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE

Deoarece disciplina urmărește să prezinte valorile culturale și literare ale etniilor conlocuitoare cu moldovenii (ruși, ucraineni, bulgari, găgăuzi), cele mai relevante pentru contextul spațial și temporal dat, activitățile vor fi centrate pe texte literare de rezistență, create în perioade diferite și reflectând diverse teme actuale pentru elevi.

Spectrul larg de tehnici de abordare a textelor literare în demersul educațional, racordat la specificul acestui curs, urmează să orienteze întreg demersul didactic spre discuție și dialog, exprimare de opinie argumentată.

Principiul psihologic dominant la orele respective va fi asertivitatea, acceptarea unui mod de viață diferit de cel al etniei de care ține elevul, acceptarea altor tradiții și recunoașterea valorilor spirituale ce derivă din tipare mentale specifice.

Conținuturile oferite în cele cinci capitole ale manualului se pot proiecta pe parcursul a 1-2 ani de studii, câte 1-2 ore pe săptămână. Materia propusă este consistentă și voluminoasă, oferind profesorului multiple șanse de opțiune. Structurarea materiei în proiectarea de lungă durată sa va

putea face inclusiv în manieră concentrică, în baza modulelor tematice comune pentru fiecare capitol de manual / literatură sau, în mod linear, cu parcurgerea consecutivă a literaturilor fiecărei etnii, prin analize comparative paralele.

Evaluarea (curentă și finală, formativă și sumativă) va avea drept scop estimarea atitudinilor cultural-civice formate, pe o parte și a și a randamentului școlar, pe de altă parte. Profesorul va elabora obiectivele de evaluare în baza celor de referință, în funcție de conținuturile alese și de nivelul atitudinal și formativ-cognitiv al elevilor, astfel încât să poată deduce competențele interculturale dezvoltate în perioada respectivă. Paralel cu formele tradiționale de evaluare, recomandăm utilizarea investigațiilor, proiectelor și portofoliilor individuale sau de grup. Feedback-ul constructiv, oferit de elevi și profesor, va regla demersul educațional și va orienta pozitiv educația interculturală prin intermediul textelor de referință.

BIBLIOGRAFIE

1. Cucuș C. *Dimensiuni culturale și interculturale*, Iași, Editura Polirom, 2000
2. Dubar Cl. *Criza identităților. Interpretarea unei mutații*, Editura Știința, Chișinău, 2003
3. *Educație interculturală în R. Moldova*, coordonator: Viorica Goraș-Postică, Chișinău, Editura ARC, 2003
4. *Educație interculturală*, revista DIDACTICA PRO, nr. 4-5 (20-21), 2003, Chișinău
5. 2005
6. *Educație pentru toleranță*, Revista DIDACTICA PRO, nr. 4 (26), 2004
7. Frunțașu Iu. *O istorie etnopolitică a Basarabiei, 1812-2002*, Editura Cartier, Chișinău, 2002
8. King Ch. *Moldovenii. România, Rusia și politica culturală*, Editura ARC, Chișinău, 2002
9. Leclerc G. *Mondializarea culturală. Civilizațiile puse la încercare*, Editura Știința, Chișinău, 2003
10. *Limba română – mijloc de integrare socială în Republica Moldova*; coordonator: Viorica Goraș-Postică, Chișinău, Editura ARC, 2003
11. Mazilu D.H. *NOI despre Ceilalți. Fals tratat de imagologie*, Editura „Polirom”, Iași, 1999
12. Pâslaru Vl. *Principiul pozitiv al educației*, Chișinău, Editura Civitas, 2003
13. Reardon B. A. *Toleranța – calea spre pace*, Chișinău Editura ARC, 2004
14. Repere. file:///D:/Downloads/REPERE_varianta%20tiparita.pdf
15. http://particip.gov.md/public/documente/137/ro_427_Proiectul-Strategiei-Sectoriale-de-Dezvoltare-Educatia-2020.pdf
16. http://particip.gov.md/public/documente/137/ro_1242_ProiectCodulEducatieiNov2013.pdf

17. <http://www.teologie.net/data/pdf/curriculum-ortodox-1-9.pdf>,
18. <http://ionutvladescu.wordpress.com/2013/11/29/competenta-interculturala-componenta-de-baza-fundamentala-a-competentei-didactice/>
19. <http://www.resursecrestine.ro/maxime/>

Literatura română	Literatura ucraineană	Literatura rusă	Literatura găgăuză	Literatura bulgară
<p>Capitolul I. Cu rădăcini de milenii pe acest pământ</p> <ul style="list-style-type: none"> • În codrul Tigheciului <i>de Gheorghe Malarciuc</i> • Ultimul zimbru <i>de Arcadie Suceveanu</i> • Clopotnița <i>de Ion Druță</i> • Cetățile Albe <i>de Ion Hadârcă</i> • Ființa noastră <i>de Liviu Rebreanu</i> • Cu limba noastră <i>de Dumitru Matcovschi</i> <p>Capitolul II. După datina străbună</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lupul cel Năzdrăvan și Făt-Frumos 	<p>Capitolul I. Înțelept ocrotitor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rugă către crai <i>de Katerina Motrici</i> • Limba <i>de Maksim Rîlski</i> • Legendă • Pe aripile cântecului <i>de Mihailo Koțiubinski</i> • Cântecele <i>de Maksim Rîlski</i> <p>Capitolul II. Una-ți este, una, țara ta natală</p> <ul style="list-style-type: none"> • Casa <i>de Aleksandr Dovjenco</i> • Prosopul ucrainesc <i>de Petro Bondarenko</i> • Coronița ucrainescă <i>de Mihailo Krișciuk</i> • Cămașa brodată 	<p>Capitolul I. Moldova – patria mea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moldova – patria mea <i>de Olesea Rudeaghina</i> • În mica patrie a mea... <i>de Viktor Kocetkov</i> • Orașul copilăriei secunde <i>de Aleksandr Mileah</i> • Ana <i>de Lidia Mișcenko</i> • Irka <i>de Lidia Latieva</i> • Țara din care am venit <i>de Lidia Latieva</i> • Mestecenii de acasă <i>de Viktor Astafiev</i> <p>Capitolul II. Tradițiile și obiceiurile populare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maslenița (săptămâna albă) 	<p>Capitolul I. Bugeacul din sufletul meu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pământul meu <i>de Dmitri Kara Cioban</i> • Cântă, Bugeacule! <i>de Dionisie Tanasoglu</i> • Meleag natal <i>de Mina Kiosea</i> • Bugeacul meu <i>de Stepan Kuroglu</i> • Casa părintească <i>de Todur Zanet</i> • Legământul ospitalității <i>de Stepan Kuroglu</i> • Graiul matern <i>de Dionisie Tanasoglu</i> • Informații despre limba găgăuză 	<p>Capitolul I. Înțelepciunea veacurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proverbe bulgărești • Sentiment <i>de Gheorghii Konstantinov</i> • Legenda cetății Midar <i>de Anghel Karaliicev</i> <p>Capitolul II. Semănătorii de lumină</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chiril și Metodiu, autorii alfabetului slav • Ivan Vazov – Patriarhul literaturii bulgare (1850-1921) • Versurile mele <i>de Ivan Vazov</i> • Limba maternă <i>de Ivan Vazov</i> <p>Capitolul III. Focul din</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Dorul • Codrul • Colindă • Sorcova • Plugușorul • Hora și strigăturile • Proverbe și zicători românești <p>Capitolul III. Personalități marcante</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dimitire Cantemir – un model de deschidere multiculturală • Cantemir la Istanbul <i>de Nicolae Dabija</i> • Descrierea Moldovei • Fenomenul Cantemir <i>de Constantin Ciopraga</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Măinile mamei <i>de Evghen Guțalo</i> • Cântec despre mama <i>de Boris Oleinik</i> • Cântec de leagăn <i>de Vasili Simonenko</i> • Nepieritor, versul cobzarului <i>de Oles Goncear</i> • În prag dau vișini în floare <i>de Taras Șevcenco</i> • Testament <i>de Taras Șevcenco</i> <p>Capitolul III. Bună seara, gospodari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darnicele seri ale colindelor <i>de Mihailo Stelmah</i> • A venit o rândunică • Ceandrik-Mandrik și-un pitac 	<ul style="list-style-type: none"> • Amintiri <i>de Anastasia Țvetaeva</i> • Colinda • Ceastușka (cupletul popular) <i>de Viktor Bokov</i> • Povestea falnicului și curajosului viteaz Ilia Muromeț și a lui privighetoare- tîlharul • Ziua de sfântul Ilie <i>de Iuri Naghibin</i> <p>Capitolul III. Cîntecele și dansurile populare – „Culmea splendorii muzicale”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Război și pace <i>de Lev Tolstoi</i> • Moldoveneasca <i>de Konstantin Șișkan</i> • Doina <i>de Konstantin Șișkan</i> 	<p>Capitolul II. Literatura populară – expresie a spiritualității etnice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ce ți-e, codre, codrișor • Ș-aide, murgule, mă ia • Despre Tepeaghioz • Femeia cea isteată, <i>din colecția lui S. Economov</i> • Nastradin și covrigii • Obiceiul de a-l lăsa pe prost să treacă înainte • Haina lui Nastradin • Proverbe și zicători găgăuze • Ghicitori • Maani, salbele iernii <i>de Stepan Kuroglu</i> • Sărbătorile lupului <i>de Stepan Bulgar</i> • Ziua lui Ignat <i>de Nikolai Baboglu</i> 	<p>vatră</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obiceiuri și tradiții bulgare • Colinda • Sorcova • Kukerii • Lăzărelul • Paparuda • Gherman • Sorcova <i>de Mișo Bîcivarov</i> <p>Capitolul IV. Vorbe de duh</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anecdote gabrovene • Petru cel Isteț și „Negustorul” <p>Capitolul V. Sfânta sfințelor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bucuria săracului <i>de Elin Pelin</i>
---	---	---	---	--

<p>Capitolul IV. Casa, familia, baștina</p> <ul style="list-style-type: none"> • Casa mare <i>de Ion Druță</i> • Hronicul și cântecul vârstelor <i>de Lucian Blaga</i> • Pâinea mamei <i>de Grigore Vieru</i> • Rapsodie basarabeană <i>de Nicolai Costenco</i> • Pastorală <i>de Maria Șleahtițchi</i> • Mireasa <i>de Nicoale Vieru</i> <p>Capitolul V. Țară cu pâine pe masă pentru fiecare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bătrânul și țara lui <i>de Ion Vatamanu</i> • Nistrul <i>de Vladimir</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Triste sînt, of, culmile • Umbrele strămoșilor <i>de Mihailo Koșubinski</i> • Cine va băători Lintița? <i>de Vasili Skurativski</i> • Of, mă duc în grădiniță <p>Capitolul IV. Și viața continuă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contra spem spero <i>de Lesea Ukrainka</i> • Am stat s-ascult vrăjită primăvara ... <i>de Lesea Ukrainka</i> • Marele pietrar • Strofe <i>de Ivan Franko</i> • De ce apari mereu <i>de Ivan Franko</i> • Legarea fructului de Grigor Tiutiunnik • Proverbe și zicători ucrainene 	<p>Capitolul IV. Caracterul rusesc</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proverbe și zicători rusești • Două idealuri <i>de Ivan Goncearov</i> • Povestea jucăriei rusești <i>de Evgheni Evtușenko</i> <p>Capitolul V. Marele enciclopedist rus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mihail Vasilevici Lomonosov, elevul <i>de Nikolai Nekrasov</i> <p>Capitolul VI. „Această țară de pustiu în suflet de poet e sfântă...”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dar, Pușkin. Știi că ți-e curată casa... <i>de Valentina Kostîșar</i> • „Ca pe un talisman îmi 	<ul style="list-style-type: none"> • Cine a fost Ignat? <p>Capitolul III. Reprezentanți de vază ai culturii găgăuze</p> <ul style="list-style-type: none"> • Protoiereul Mihail Ciakir • Dimitri Kara Cioban <p>Capitolul VI. De dragoste și dor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Imn mâinilor mamei de Stepan Kuroglu • Mâinile mamei de Grigore Vieru • Consimțire de Dimitri Kara Cioban • Iubire de Vasili Filioglu • Când o femeie cântă... de Mina Kiosea • Pentru tine de Liubov Cimpoieș 	<p>Capitolul VI. Cântă, suflețe</p> <ul style="list-style-type: none"> • O cină la nașul <i>de Gheorghe Karaslavov</i> • Localitățile bulgare pe teritoriul Moldovei • Nume de bulgari <i>de Niko Stoianov</i> • Bulgaria – a doua mamă a mea <i>de Petru Burlak-Vilkanov</i> • Cîrciuma lui Manzul <i>de Mișo Hadjiiski</i> <p>Capitolul VII. Bătrânețe, haine grele</p> <ul style="list-style-type: none"> • Copac fără rădăcini <i>de Nikolai Haitov</i> • Cînd schimbăm lumea, ne schimbăm și noi ... <i>de Stefan Țanev</i> • Gînduri revelatorii
--	---	---	---	--

<p><i>Beșleagă</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Cântec pentru Bugeac <i>de Pavel Boțu</i> • Poem <i>de Grigore Vieru</i> • La două suflete <i>de Liviu Damian</i> • Ikebană <i>de Emilian Galaicu Paun</i> <p>Capitolul VI. Mihai Eminescu – spirit tutelar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crăiasa din povești • Afară-i toamnă • Geniu pustiu • Archaeus 	<ul style="list-style-type: none"> • Zenitka de Ostap Vișnea • Săracul fericit și bogatul nenorocit 	<p>port orașul...” <i>de Alla Korkina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fără sunet și scriere <i>de Nikolai Savostin</i> • Plaiul unde gândurile-și au leagănul <i>de Nikolai Savostin</i> 		<p>legate de conștiința bulgarilor</p>
--	---	---	--	--